

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi római kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt

Ugy a lap szellemi részét illető czikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

A pápák függetlensége és földi birtokuk.

(Rövid elmfuttatás a „római kérdés“ alkalmából.)

„Exemplum Domini accipe conversant in terra.
Quare habit loculos, cui angeli ministraverant,
nisi quia Ecclesia ipsius loculos habitura erat.“
S. Augustinus.

(Folytatás.*)

— Róma minden keresztények közhazája. A mi Rómában a pápaságot illetőleg történik, az az összes katolikusokat érdekli. Mindenki emlékszik a dicső emlékü IX. Pius holt teste ellen 1881. július 13-án elkövetett borzasztó merényletre és a vele kapcsolatos eseményekre. Az eset méltó felháborodást szült világszerte, s a helyett, hogy elégtétel adatott volna, Mancini az olasz királyság külügyministere ugyanazon év jul. 27-iki körjegyzékében a a pápai függetlenséget „*tisztán belügyi kérdéssé*“ minősíti, „*mely nem alkalmas nemzetközi tárgyalásra*“. A mindenféle oly nagy figyelmet kellett s a napokban magyarul is megjelent s kitűnő szerzőre való röpirat⁷⁾ az ügyet szakszerűleg feszegeti, s annak nyomán egy kissé mi is hozzá szólunk a dologhoz. Az egyház egy nagy vallási társulat, mely az egész világegyetemre kiterjed. A részleges érdekű események mellett — ámbár egy katolikus sem lesz közönyös más országok katolikusainak örömei vagy szenvedései iránt — vannak oly kérdések, melyek az egyetemes egyház kormányzását érintik. — Ezen nagyvallási társulat, a mely minden országot átölel, a pápában bírja fejét. A társulat, vagyis az egyház, nem viseltethetik közönnyel a helyzet iránt, melyben feje — a pápa van. A pápa helyzetének kérdése tehát határozottan nemzetközi kérdés. Maga a pápa souverainitása *nemzet kívül* főnhatóság, mert

a minden nemzet vallásának feje nem lehet valamely nemzet főnhatóságának alattvalója. — Alkalomszerűleg zárjel között legyen mondva: ha nemzetküli, független; ha független, souverain; mert függetlenség és souverainitás közé, mit sem lehet ékelnünk. Azonkívül az ő főnhatósága *nemzet fölötti*, vagyis fölötte áll minden nemzetiségnek, semmi köze a nemzetiségekhez, mint ilyenekhez, hogy a szakadárságnak ezen a téren utja vágassék. Nemzeti egyházak, nemzeti vallások a zsidók nemzeti vallásával el lönnek törölve. Nem nemzeti ugyan a pápa főnhatósága, de a szó legmagasztosabb és legtisztább értelmében *nemzetközi*; behatol minden nemzet közé, minden nemzet egygyé van füzve általa; tehát ha nem nemzeti, ha ilyképen egyetemes, nem lehet itáliai.⁸⁾ Ezen nemzetközi jellegtől senki sem foszthatja meg. A különböző országok katolikusai mint polgárok jogosan megvárják, hogy kormányok öröködjék nevükben hitök fejének helyzete fölött, s biztosítsa neki azt a jelleget, melylyel a pápaságot felruházta a Gondviselés és a népek minden államon kívül lévő külön állásban, melylyel az egyház fősoverainitásának szükségképen birnia kell. A pápa helyzetét szükségszerűleg nemzetközinek vallja a történelem, olyannak tekintik az ujabbkori legnevezetesebb férfiak, de sőt nemzetközinek állítják a kormányok vezetői is. A történelem a pápai birtokot érintő átmeneti hódítások végeredményeiben beszél s mindenkinek megközelíthetőleg rendelkezésére állnak lapjai. A nagy férfiak közül, kik egyszersmind állam közegek is voltak, álljon először Thiers; 1871-iki francia nemzetgyűlésen jul. 22-én így szólt: »A meddig Olaszország királya Rómában és IX. Pius a Vatiban van, az összes katolikusok alapos okból és tagadhatlan joggal kérdezik maguktól, vajjon szabad-e ott ?«

*) Lásd „Közm.“ V. évf. 5. számát.

7) A pápa helyzete és utolsó szó a római kérdéstről.

8) Manning i. m. 29 lap.

és hozzá tévé hogy nagy magasztos kötelesség, melyet nem fog elhanyagolni, fentartani a Szentszék függetlenségét; hogy ily nehéz, ily kényes kérdéssel szemben nem a legjobb elszigetelt állást elfoglalni, és *öregesülni fog az összes katolikus nemzetekkel, hogy ezen függetlenség meg legyen védve, nemcsak Franciaország, hanem az egész katolikus világ által.* Thiers után Dupanloup szólalt fel ugyanazon alkalomból s indítványozta, hogy Franciaország legyen az első, mely Istennek földi képviselője, a Thiers ur által az imént oly ékesszólással jellemzett cultus feje számára *követeli mindazoknak egységes eljárását s közös pártfogását, kik hisznek Istenben az evangéliumban és igazságban.* Montalambert azoknak, kik meg engedik, hogy itt nagy katolikus és társadalmi érdek forog fenn, de . . . ez külpolitikai kérdés . . . — két szóval válaszol: *Külpolitikai? . . . Nem; mert egyetemes kérdés, mely mind a két világrszert foglalkodtatja, Oceania szigetein sem köszönösök iránta.*

Maga az új olasz királyság is a diplomácia és a kath. világ megnyugtatására hozott s a hatalmaknak notificáit ugnevezett garancia törvény által — mely különben a sz. szék által egészben el nem ismertetett, — a római pápa személyes souverainitásának s személyes érthetelenségének hangsúlyozása mellett nemzetközileg kötelezte magát, hogy ezen egyházi hatalomnak s fejének az államokkal való nemzetközi érintkezését akadályozni semmi körülmények között sem fogja⁹⁾, s így a pápa helyzetét szintén nemzetközi kérdésnek tekintette, mi különben ezen eljárás mellett kitűnik még egyes nevezetesebb államférfiainak nyilatkozataiból is.

Monábreá, most olasz nagykövet Londonban 1870. decz. 28-án tartott ülésben így nyilatkozott: *„Ha belügyi kérdés forogna fenn, a dolog könnyen volna rendezhető; de ez nem belügyi kérdés, ez oly kérdés, mely a kath. népek összes kormányait érdekli, és nemcsak ezeknek, hanem azon kormányoknak is, melyek maguk nem katolikusok, meg kell óvniok kath. alattvalóik vallási érdekeit . . . Ha nem adhatunk teljes elégtételt a kath. világnak, en azt hiszem, hogy a róma kérdés, még bonyolultabb lesz, mint a múltban.*“

(Folyt. köv.)

A nők neveléséről.

Irta Fenelon.

Franciaiból fordította: SZÉKELY ANTAL.

(Folytatás.)

Szükséges, hogy ugyanazon időben képzelődésüket is az ész segélyére használjuk föl, hogy kellemes képeket nyerjenek a vallás igazságairól, melyeket a test érzékei észre nem vesznek. Állítsuk az égi boldogságot úgy szemek elé, mint azt sz. János leírja: hol minden szem könye felszárad, hol nincs halál, nincs fájdalom, nincs jajveszéklés: hol a sóhajok véget érnek s a bajok elmúlnak; hol örökké végtelenen öröm

lebeg a boldogok feje fölött, mint a tenger hullámai az örvénybe merültek fölött. Mutassuk meg nekik az égi Jeruzsálemet, melynek napja maga az Isten, örök napalt teremtve ott; melyet a béke folyója, az örömek forrása, az élet csermelye öntöz; a hol minden arany, gyöngy és drága kő. Jól tudom, hogy mindezen képek a gyermeket az érzéki dolgokhoz kötik; ha azonban figyelmüket egy ily szép kép által felébresztjük akkor felhasználhatjuk ismét az előbb említett eszközöket, melyek által a szellemiekre vezethetjük vissza őket.

Mindezek következményeként figyelmeztessük őket arra hogy e föld csak ideiglenes szállásunk s mintegy sátorunk; hogy testünk meg fog semmisülni s romlását csak néhány évig késlettetjük míg ellenben a lélek végre fölszáll az égi hazába, hol örökre fog élni az Isten öröklétében. Ha sikerül korán hozzászoktatni a gyermekeket, hogy valódi gyönyörrel tekintsenek e nagy dolgokra s hogy a mindennapi dolgokat e főczzéllal való viszony szerint itéljék meg, végtelen nehézségnek vesszük elejét.

Legyünk minden áron azon, hogy a test föltámasztásáról a gyermekeknek lehetőleg élénk, hatásos fogalmat adjunk. Értessük meg velök, hogy a természet nem más, mint az Istentől műveiben megállapított közönséges rend, a csodák pedig kivételek ez általános törvények alól: hogy így Istennek nem kerül több fáradságába, ha száz csodát művel, mint ha mi egy negyed órával előbb megyünk ki a szobából, mint rendesen szoktunk. Beszéljük el ezután nekik Lázár föltámasztását majd a Jézus Krisztusét s bizalmas megjelenéseit negyven napig annyiak előtt. Mondjuk meg végre nekik, hogy nem sokba kerül föltámasztania az embert annak, a ki azt teremtette. Ne feledjük fölemlíteni előttük a hasonlatot a gabonáról, melyet a földbe vetünk s a melynek magburja elrohad azért, hogy kikeljen és megsokasodjék annak ébrénye.

E tanokat azonban nem kell a gyermekekkel kívülről betanultatnunk, mint tesszük ezt a katekizmussal; e rendszer ugyanis csak mesterkéltszótudásra változtatja a vallást, vagy legalább is unalmas formálításokra; szoritkozzunk azért egyedül csakis arra, hogy tehetségüket segítjük s utbaigazítsuk, hogy ez igazságokat önmaguk találják meg. Így annál szilárdabban jutnak azok birtokába s annál több örömet lelnek bennök. Használjuk föl minden kedvező alkalmat, hogy mindinkább kifejhessük előttük azt, a mit még csak homályosan látnak.

Legyünk azonban óvatosak, mert semmi sem oly veszélyes, mintha e világ megvetésére oktadjuk őket és nem mutatja viseletünk legkisebb része is, hogy komolyan beszélünk. Az élet minden szakában csodálandó hatalmat gyakorol felettünk a példa, a gyermekkorban pedig mindenható. A gyermeknek nagy kedve telik az utánzásban; ekkor még nincsenek szokásaik, melyek megnehezítenék mások utánzását s a mi fő, nem lévén képesek az egyes dolgokat alapjukban megítélni, hamarabb itélnek azok példája szerint, kik előttük e dolgo-

9) Dr. Kiss Európa nemz. közi jog 99 lap. U. o. a garancia törvény is.

kat fejtegetik, mint azon okok szerint, a melyekkel okoskodásukat támogatják. Magok a példák jobban vonzanak, mint a szavak. Így tehát, ha látják, hogy ellenkezőleg cselekszünk, mint a mire őket tanítjuk, megszokják a vallást úgy tekinteni, mint valami szép szertartást, s az erényt mint valami kivihetetlen pusztá fogalmat.

Soha se vegyünk magunknak annyi szabadságot, hogy trefa tárgyává tegyünk a gyermek előtt oly dolgot, mi a valláshoz tartozik. Sokan kinevetik némely együgyűbb egyének ájtatosságát, tréfát üznek a dologból, melyekre nézve a gyóntató tanácsát kérik, sőt a poenentiából, melyet a pap reájok ró. Vannak, kik azt hiszik, hogy mindezek ártatlan dolgok, pedig fölötte csalódnak: e tárgyra nézve semmi sem szokott következmény nélkül maradni. Az Istenről és mindarról, mi az istentisztelethez tartozik soha se beszéljük kellő komolyság és tisztelet nélkül. Soha se mellőzzük semmi- ben, de különösen ebben az illemt. Gyakran azok, kik legtöbbet adnak a világi illemtre, a vallásit a legdurvábban sértegetik.

(Folyt. köv.)

A magyar vallás-alap.

(Gróf Apponyi Albert jelentése.)

(Folytatás.)*

A cancellária ez ügyben 1803. november 25-én 4321. szám alatt tett előterjesztésében¹⁾ határozott véleményt nem mondott ugyan, s csakis azt jegyezte meg, hogy utasítás ez ügyben felesleges, mert a legfelsőbb elhatározás a helytartótanácsnak is irányadásul szolgál, mert a kivitel a kamarát s cancelláriát illeti. Ferencz király azonban ennek daczra következőleg határozott: „Helyeslem a helytartótanácsi kisebbség véleményét. A püspöki jövedelmek szabályozását mind a papnöveldek, s mindkét szertartásu lelkészek jobb ellátása, az árvákról való gondoskodás és más hasonló czélok tették szükségessé. Ezáltal az egyházak jogaiból, a püspökök illő javadalmazásaiból mi sem vétetik el, hanem legfőbb királyi jogomnál fogva elhatároztam, hogy csakis az, mi fölösleges, mily módon fordítottassék az alapítók szándékának betöltésére.“

Ennek folytán el is rendelte, hogy elhatározása a püspökökkel, s hol székiresség van, a kápiálanokkal bizonyossággal közöltessék, „nehogy időközben akaratától eltérjenek.“

A király intézkedése foganatosított is, amint erről egyebnek közt a helytartótanács s a kamara egyes bizottságának 1806. november 14-én tartott üléséről felvett jegyzőkönyv²⁾ tanuskodik, mely szerint az esztergomi érsekség, a váci, győri, veszprémi püspökség szabályoztatván, az esztergomi érsekségnek két-százötvenezer forinttal, a váci s győri püspökségnek

60—60,000 forinttal, és a veszpréminek 100,000 forinttal megállapított bevételeiből, levonván a levonandókat, s jelesen az érsek s püspök személyére kiszabott javadalmat, az esztergomi érsekség 75,000 forintot, a váci s győri püspökség 14—14,000 forintot és a veszprémi 50,000 frtot tartozott a vallás-alapba beszołgáltatni.

A m. kir. helytartótanács 1810. június 22-én 9059. szám alatt tett felterjesztésében³⁾ figyelemmel arra, hogy a szabályozott püspökségek fölös jövedelmeiből a vallásalapba beszołgáltatott, s külön alap gyanánt kezelt összegek a vallásalappal egyenlő rendeltetéssel bírnak, javaslatba hozta, hogy ezen összegek a vallásalappal egyesíttessenek.

Ezen javaslat az 1810. június 22-én 6525. szám alatt kelt udvari rendelet⁴⁾ szerint mellőztetett ugyan, de a jelenleg uralkodó király ő Felsege alatt a cs. kir. cultusministernek 1853. február 6 án 6⁰¹/₅₅₈ szám alatt kelt rendelete⁵⁾ szerint az foganatosított, midőn a vallásalappal legfelsőbbileg jóváhagyott 1853. évi költségvetésében az egyházi intézetek és agg papok intézeteinek szükségleteire szolgáló külön alap: a szabályozott püspökségek alapja a vallásalapba bevonatott, és a vallásalap költségvetése ehez képest 1854. évtől kezdve megfelelőleg átalakított.

Mint az 1808. augusztus 5-én 8148. szám alatt kibocsátott udvari rendelet⁶⁾ mutatja, a görög kath. püspökségek és kanonokságok időközi jövedelmei a gör. kath. lelkészek özvegyeinek s árváinak egyidejűleg felállítandó alapjába rendeltettek szolgáltatattni. Ezen javadalmak bevételei tehát, bár önkényt érthetőleg a püspökségek üresedés esetén a kormány által átvétnek, a vallásalap vagyón-állományát egyáltalán nem érintik.

Visszatérve a papi javadalmasoknak részint a vallásalapba a lelkészek s papnöveldek javára beszołgáltatandó, részint a várerőditési segély czimén kivett megadóztatására, fel kell említeni, hogy ezen megadóztatás, mely már Mária Terézia alatt 10%, illetőleg 20% százalékra emeltetett, nemcsak a clerus, hanem az országgyűlés részéről is számos felszóllalásra adott alkalmat, mignem II. Lipót 1790. aprilis 7-én kibocsátott legfelsőbb elhatározásával kimondotta, hogy: „Magyarország papsága mint az ország első rendje a köztörvények szerint minden járuléktól vagy adózástól mentes levén, a reá rótt, s az utolsó kormány alatt tényleg 10, illetőleg 20 százalékkal a várerőditési pénztár, illetőleg a vallásalap javára beszedett hányadnak a folyó évi január 28-án kibocsátott kir. leirat szerint is önkényt meg kell szűnnie; mivel azonban ezen leirat az 1780. évi állapotot veszi alapul; azonkívül többekre ezen kötelezettség maguk az alapító- vagy adománylevelek értelmében rovatott, s a javadalmak általuk ezen terhekkel fogadtatnak el, az ily javadalmasok által ezen ter-

* Lásd „Köz.„ 1881-ki 49. szám 387. lapot. — Szerk.

1) Vallás-alapi okmánytár 75. lap. (XXXXI. okmány.)

2) Vallás-alapi okmánytár 77. lap. (XXXVII. okmány.)

3) Vallás-alapi okmánytár 81. lap. (XXXIX. okmány.)

4) Vallás-alapi okmánytár 82. lap. (XL. okmány.)

5) Vallás-alapi okmánytár 86. lap. (XLIV. okmány.)

6) Vallás-alapi okmánytár 80. lap. (XXXVIII. okmány.)

hek ezentul is viselendők, ha csak a legközelebbi országgyűlésen ezekről más intézkedés nem történendett.“

Ennek daczára azonban e sérelmi ügy nem rendeztetvén, a mondott adók beszédese továbbra is folytatott, s mint az 1813. február 18. (46¹⁷/₁₇₉ sz.) kelt királyi leirat⁷⁾ tanúsítja, a várerődítési járulék alul is csak a nem birtokos szerzetesek s káptalanok vétettek ki, ellenben az érsekek, püspökök, prépostok, apátok, káptalanok a 10% várerődítési járulékkal továbbra is megrovattak s csak is azon káptalanbeliek tartoznak 5%-ot fizetni, kiknek nem volt 1500 frtot meghaladó jövedelmük.

Az ország rendei ennek következtében 1826. évi április 17-én tartott ülésükből praeferentialis felterjesztés⁸⁾ útján kérték ő felségét, hogy „az 1825. évi november 26-án kelt leiratában a mindennemű segélyekre vonatkozólag foglalt kegyes nyilatkozatának megfelelőleg a püspökségek, káptalanok s javadalmas szerzetesrendeknek bá mily czim alatt ezentul folytatandó megterhelését, mely sem jogon, sem törvényes szokáson nem alapszik, mellőzni és az adománylevelekbe az 1647. 122. törvényzcikkkel ellenkezőleg beiktatott záradékokat, feltételeket sémmiseknek, be nem iktatottaknak kegyesen nyilvánítani méltóztassék.“

Ezen sérelmi ügy megoldása azonban csak a jelenleg uralkodó király ő Felsége alatt következett be, midőn 1857. november 6-án a következő határozatot hozta ;

„Magyarország, Horvátország és Szlavonia püspökei által a papnöveldek segélyezésére 3.000.000 forintnyi urbéri kárpótlási tőkének szándékolt alapítását jóváhagyom, s megengedem annak befizetését a vallásalapba. Tekintettel ezen töke felajánlására, megengedem annak befizetését a vallásalapba. Tekintettel ezen töke felajánlására, megengedem, hogy a várerődítési segély (subsidiium ecclesiasticum pro fortalitia), továbbá a szabályzott püspökségek alapjába és a vallásalapba a lelkészi pénztár (cassa parochorum) javára történő fizetések kötelezettsége 1848. május 1-étől kezdve megszüntnek tekintessék.“ (Cs. kir. főkörmányz. leirat 1858. február 3-ról 507. sz. alatt.⁹⁾

Ezen, az érsekek, püspökök, apátok, prépostok által földtehermentesítési kötelezvényekben tett alapítvány 1858. december 3-án kelt pápai breve által is jóváhagyatván, az a befizetés által is jóváhagyatván, az a befizetés által tényleg életbelépttetett. (Cs. k. főkörmányzóság 430 sz. 1859. január 31.¹⁰⁾

(Folytatás köv.)

7) Vallás-alapi okmánytár 83. lap: (XLI. okmány.)

8) Vallás-alap okmánytár 85. (XLIII. okmány.)

9) Vallás-alapi okmánytár 88. lap. (XLVI. okmány.)

10) Vallás-alapi okmánytár 89. lap. (XLVII. okmány.)

T Á R C S A.

Egy szebb jövőt

— Anyámnak. —

Egy szebb jövőt csatolna életemhez

Reményt táplálsz szivedben ugy-e bár?

S lelked az élet zord jelenje közt is
Megnyugtaton rózsásb jövőmre vár?

Remény, remény! éltünknek Zaháráján
Oáz, mely enyhet, nyugtot ad,
S a melytől fájón kell gyakorta válnunk
Tovább folytatva a vándor utat!

— Borus felhő, melyből a kinok által
Kiegészett szív-talaj hűcseppre vár,
De mely a zord való szelének szárnyán
Zilált keblünkéből újra messze száll!

Remény, remény! miért is biztadod ugy?
Megdöbentőbb leend reá, ha hallja:
Rózsás jövő, s a boldogabb lét veszte
Mert az, kiben remélt, örökre halva!
N.-Enyed, 1882.

Istvánffy Gyula.

A divat üldözöttjei.

Elbeszélés, K. P r ó t á s t ó l.

III. Mi történt Valeriával?

(Folytatás.)

Göndi távozta után a Tompodai család magára maradt. Darab ideig hallgattak mindnyájan. Kiki talán saját sorsa felett merengett. — Tompodai uram szegénysége felett buslakódott; nejét kétség aggasztá: vajjon Göndi szerelme tiszta e vagy valami érdek szülte; Valeriát pedig azon gondolat busithatá, hogy ő mindezek folytán örökre meg van halva e világnak s jövendő sorsa is talánszerüvé vált Göndire nézve.

Mély hallgatásukat udvarukról behallott csengés-bongás törte meg. Egy csinos szán állott meg ajtajok előtt czifra hám és zörgettyűkkel felcziczomázott lovakkal. Egy tisztes öreg matrona, s mintegy 18—20 éves hajadon szállott ki a szánból.

Tompodai és neje udvarias hajlongások, de egyszersmind azon kérdést eláruló arczkinyomattal, hogy: kik ezek? — siettek e belépők elé. E fogadtatást az érkezetteknek mind maguktartása, mind elegans öltözete megkövetelni látszott. Azonban Valeria nem lett meglepve. Ismerte az érkezettek s ő mutatá be szüleinek is.

— Dobondi Árpádné és leánya Gizella kedves barátném Budapestről!

— Most már nem Budapestről, kedves Valeriám — szól közbe Dobondiné — hanem Záborról.

— Örvendünk, hogy van szerencsénk — volt a fogadtatás olyan hangon és képpel, melyek e kitüntető szerencsét szerencsétlenségnek látszának feltüntetni.

Csakhamar két külön társaság alakult: az öregek és a fiatalokból.

Mindkét részről élénk társalgás keletkezett. Dobondi Árpádné Tompodiéknak elmondá, hogy férje eddigelé vasgyáros volt Budapesten, de megunva a nagyvárosi életet Záborba nyitottak üzletet; de milyent? erről hallgatott. Elbeszélé azt is, hogy gyermekeik együtt tanultak Budapesten. Innen van tehát az ismeretség köztök, s ez jelen látogatásoknak is oka.

A két fiatal, Gizella és Valeria pedig igen érdekes, majd vig, majd szomorú dolgokról társaloghattak, mert csupa figyelem voltak egymás iránt, s majd az öröm, majd pedig a részvét és sajnálat nyilatkoztak arcukon. De menjünk közelebb s hallgassuk meg őket:

— Oh Gizella lelkem, kezdi Valeria. hányszor gondoltam rád falusi magányunkban! Hidd el oly jól esik lelkünknek, midőn visszagondolunk a múlt dolgokra, midőn megjelennek előtte ama kedvesek képei, kikkel együtt játszóok le gyermekjátékainkat élveztük örömeinket; kiktől is nézeteinket nyertük -- tanítóink és az iskolára. De még jobban esik a visszagondolás, ha emlékezetünk segítségére vannak oly szóbeli közlemények is, melyek amazokról a képzeleténél tisztább képeket vagy értesítéseket nyújtanak. Beszélj tehát, Gizellám, élnek-e még, kikkel együtt tanulánk. Pepike, Rebike, Boriska, Terka, Tékla, Tinka s az a hamis Esztike? Hallottam, hogy Dobi Birike meghalt. Szegény! — Nemde kellemes a fővárosi élet? s most kellemesebb, mint midőn annak kellemei előttünk az iskola s korunk miatt zártak valának?

— Édes Valeriám, felele Gizella, hidd el, nekem is jól esik merengnem a multak felett; de mégis kellemesebb előttem a jelen; mert a multa gondolás a sok öröm mellett igen fájó érzeteket is ébreszt fel bennem, kivált ha rá gondolok a szerencsétlenné vált szegény barátainkra. Pepikének oda minden szépsége a holtyagos himlő miatt; az a hamis Esztike meghalt, Terkát a gáz fojtotta meg. Oh de beszéljünk a jelenről. Tata megunva a fővárosi életet Zátorban nyitott üzletet. Nem is képzeled: sokkal jobban esik ott vidéken minden, mint a fővárosban. A nagy városok örömei mulatságai számosak és zajosok, egyik a másikat követi, egyik emléke a másikat mossa el; s hasonlítanak egy oly hosszú vigjátékhoz, mely egyetlen felvonásból állva nem engedi, hogy a publikum egyes remekebb részei felett eszméljen, s így a rohamos lejátszás után csak annyit tud a közönség, hogy jól és szépen adták elé a darabot, de egyes pontjaira nem emlékezik. Nem így van a kis városokban. Itt rövid öröm hosszú élvezettel jár.

— De viszont a fájdalom is tartós szomorúsággal, — szól közbe Valeria. Hisz itt nincs mi azt elüzné, vagy enyhítené. Hiányzik minden szórakoztató mulatás s a néma egyhangúság minden fájdalmat megsokszorosít.

— Igazam van nekem is, neked is, — folytatja Gizella, s ép ezért kíván a fővárosi vidéket, a vidéki pedig a fővárosi életet. De részemről mégis inkább szeretem mostani városunkban lakni. Itt minden, mi gyönyörűséget szerez, rendre megy — fokról fokra gyönyörködünk. Ott egy este táncz, zeneestély, opera és operette, komédia és tragika egymás nyakán állnak, s ha eynyikén megjelentünk, a másból való kimaradás bánt — s így hamar elégedetlenség vesz erőt az emberen. De ezekből is eltekintve, minden tekintetben jobb ide lent, mint a fővárosi légkörben.

No látod, sohajt Valeria, én semmi örömet sem talállok e vidéki életben.

— Hiszem, felele Gizella, mert mindig csak falun tartózkodol. Vegyítsd tehát a falusi magányt egy kis városi zajjal — talán kellemesebbek lesznek napjaid ekkor. A közelebbi bálban sem valál. Már pedig ha nem keresed az örömek forrását bajoson meri — tesz belőlök, mert mindig csak epedsz azok után s ez epedés maga nyugtalanság. De ki oka ennek? Te magad. Már egy éve, hogy Zátorban lakunk; téged sohasem láttalak bent. Látod, mily hamar és gyorsan telik jelenleg időnk. Ha olykor-olykor meglátogatnál, mind neked, mind nekem kellemesebbek lennének perczeink. Eltelt a farsang is. Következik a bőjt. Mily jól esik ekkor a farsangi élményekre való vissza-visszagondolás.

— Jól esik, kinek voltak, sohajt szomorán Valeria.

— De, kezdi Gizella, ha én az enyéimből vagy másokéból egyet-egyed elmondanék, ezek hallása nem szórakoztatás, nem öröm-e? Egy szép mese is gyönyörködtet, hát egy barátnőddel való őszinte csevegés, beszélgetés? Jer azért hozzánk pár napra. Anyámmal azért is jövének, hogy szüleidtől pár napra elkérve, vigyünk a városba. Kettőnknek jobban telnék az idő. Mennyit beszélgethetnénk ekkor azokról, mik az iskolázás óta velünk történtek!

E meghívást Valeria örömmel fogadta, azért csak szülei beegyezésére várt. Ezt pedig Dobondiné, ki szintén ohajtá magánál láthatni Valeriát, kieszközölte csakhamar a szülőktől; mert ezek az ő gondos örködésébe bízva, s lányáknak is kedvébe járva — készséggel, teljesíték vendégeik kívánságát. Eként Valeria az nap délutánján már készült az utra, hogy barátnőjével együtt hozzá Zátorba menjen.

Estére be is érkeztek a városba.

Valeria kíváncsian nézegetett barátnőjére, majd pedig egyik és másik házra is, várva hol lesz megállapodás.

Nemsokára egy csinos földszinti ház előtt álltak meg.

Mindnyájan lezártak a szánról.

Dobondiné hirtelen egy mellékajton át eltűnt — minden szó nélkül; Valeriát pedig Gizella egy jól kifüötött és világitott szobába vezeté be.

(Folyt. köv.)

Kisebb közlemények.

— **Programm-szemle.** *A gyulafehérvári róm. kath. nagygymn. értesítője az 1880/81 tanévről.* „A tenger befolyása az embriség művelődésére” című értekezést 18 lapon keresztül Soó Gáspár bár röviden, de igen érdekesen állította össze. Ezután Ávéd Jákó adja a gyulafehérvári meteorologiai észlelési állomás 1880-ik évről szóló adatainak havi és évi végeredményeit úgy miként azt az elsőbb rangú hazai állomások szokták összeállítani.

A tanári kar névsora elég részletesen ad mindent. E szerint van a rendes tantárgyakra 9, a rendkívüliekre

3 tanár; Az előbbieik közül 3 egyházi és 6 világi. Egy egyházi rendes és 5 világi képesített rendes tanár de azt is láthatjuk, hogy a tanári kar helyzetéhez képest bőségesen támogatja a közigazgatási, pénzügyi, tudományos és irodalmi ügyeket.

A bevezetett tananyag megfelel a ministeri tanterv intézkedéseinek némi igen csekély kivétellel, de az anyag jelzése kissé bővebb is lehetett volna. Eltérés leginkább az I és II ód osztály latin nyelvi tananyagában mutatkozik.

A segélygyűlést a szegényebb sorsú növendékeknek tandíjfizetésben, könyv és ruházat szerzésében volt segélyére, alapvagyona 1266 frt 26 krról 1315 frt 75 krra emelkedett és jövedelméből 97 frt 42 krt fordított az egyület céljaira.

Az önképzőkör 21 rendes, 1 alakuló és 3 rendkívüli ülést tartott; ezeken szavaltak 124 költeményt és beadatott 93 dolgozat közülök 23 költemény. Az egyület könyvtára 5 művel 7 kötetben gyarapodván áll 258 műből 363 kötetben. Több adakozója is volt az együletnek, kik leginkább pályadíjakat tűztek ki.

Ugy a tanári mint az ifjusági könyvtár tekintélyes számmal szaporodott s az első 1022 művet 2948 drbban, a második 675 művet 1039 drbban és 60 frtot tartalmaz. A szertár gyarapodása csekélyebb volt.

A tanügyi adatokból megemlítjük: hogy kézi ösztöndíjas volt 13, alapítványos volt 20, ezekkel együtt mint fizető a finövelében 120 frtért ellátásban részesült 33 tanuló.

Beiratkozott 222 tanuló s pedig 103 rom. kath. 25 gör. kath. 48 gör. kel., 7 evang. reform., 3 lutheranus, 36 mózes vallású. Ezek mindnyájan beszéltek magyarul, de ezenkívül németül is beszélt 41, románul 62; helybeli volt 52, alsófehérmegyei 77, ezeken kívül nagyobb tömeget még Hunyad- és Torda-Aranyosmegye adott a többi 22 magyarországi megye, Alsó Ausztria és Szászország között oszlott meg.

— **Viszhang.** Ezen lapok 6. számában „Kulturharc Magyarországon“ czímmel egy rövid közlemény jelent meg, mely nem csak mélyen elszomorít, de egész lényünkben lázas izgatottságot idéz föl.

Megdöbbenve látjuk ugyanis, hog egy káplán vegyes házasságból származott gyermek megkeresztelése, illetve eltemetése miatt 100 frt „pénzbüntetésre“ vagy annak lenem fizethetése esetén „10 napi elzárásra ítéltetik.“ a másik lelkész „illetéktelen keresztelés czimén 50 frt. pénzbírságra és 10 napi fogságra ítéltetett.“ És mindezek azon jogállamban történnek, hol „Vegyes házasságok bármelyik fél papja előtt érvényesen köthetők.“ — 11 §; de a vegyes házasságtól született gyermekeket „bármelyik fél papja“ által megkereszteltetni nem szabad. A vegyes, házasság tehát bármelyik fél papja előtt vagy mind a két fél papja előtt is, érvényesen megköthető; de azért az ilyen házasságból származott gyermekek megkeresztelése korlátozva van. De nincs korlátozva, hogy bár ki is felekezetenélkülinek vallja magát, s a szülő keresztletlen hagyja magzatát! Nem

csoda tehát, ha a kultus minister azzal dicsekszik, hogy „Ha sokban elmaradtunk is, de a vallási meggyőződés tiszteletében első helyen állunk Európában.“

Egy lelkész.

Irodalom.

— „A tizparancsolat és századunk“.(Folyt.)
Élső isteni parancs. (53—193 l.). Szerző egy általános kis bevezetésben feltünteti a sorrendet, melyet ezen parancs fejtegetésénél követni fog; és pedig először azon igazságokat, melyeket ezen parancs magában foglal. „Én vagyok a te Urad, Istened, idegen Isteneid ne legyenek én előttem.“ Az ember Isten képmása lévén illő, hogy úgy éljen mint Isten képmásához élni illik s ép ezért e parancsban Isten kimondja 1-ör, hogy ő benne higyjünk, ő benne bizzunk és őt szeressünk, és ő rá való tekintetből embertársainkat ép az ő egyéb teremtményeit is; 2-or tiltja mindazt, mi e három igazsággal nincs összhangzásban. E megállapított programhoz híven szerző értekezik „I. Hit, Remény és Szeretet“-ről általában. A háromszemélyű egy Istennek e hármás ajándékát összehasonlítja a három angyallal kik Ábrahámnak Mambre völgyében megjelentek. Valamint azok, ugy ezek is égből alászállva jövevény gyanánt jelennek meg a földi zarándokok sátrában, hogy azokra, a kiknek részéről szíves fogadtatásban részesülnek, üdvöt, békét és áldást arasszanak; azokat ellenben, akik velök ugy bánnak mint hogyan a hitetlen Sodoma lakósaí banni akartak: szellemi vaksággal büntessék és a reménytelen kárhozat tűzörvényébe sülyesszék. Ezek után szerző bemutatja az ég e három angyalát egyenként és pedig *II. a hit-et* (57—65 l.) Itt adja szerző a keresztnek mint a hit jelvényének jelentőségét. Ez ugyanis már alakjának és fogalmánál fogva ellentétet fejez ki, mert nem egyéb, mint két egymás ellenében összefoglalt fa.

De a mig ekként alkalmas jelzője azon viszonyoknak, mely Isten és az emberiség között a megváltás előtt létezett t. i. a teremtett akarat meghasonlítását a Teremtőével addig ma a megváltás dicsőséges jelvénye gyanánt tiszteli mindenki, melyre hálatelt szívvel tekint az emberiség, mivel onnan és arról sugárzott és sugárik le az őt elárasztó sötétséget eloszlató világosság! — Adja továbbá a hit fogalmát, kifejti, hogy annak kutféje, indoka és tárgya a háromszemélyű egy Isten, hogy Isten a szerzője és előidőzője a hitmeggyőződésnek, de miután az ember megtagadhatja szabadakarata beleegyezését a hit tárgyába érdeme van neki is ha ezt nem teszi. Megczáfolja azok nézetet, kik észszerűtlen dolognak tartják ezen beleegyezést avagy épen a tudást szabják a hit feltételül. Kifejti végül a hit lényegét, hogy az *világosság*, melynek fényénél a földi élet igen sok problémáit, melyek különben az emberi ész előtt talányok maradnának oldhatjuk meg, továbbá, hogy a hit *erő*, melynek segélyével az ó- és ujszövetségi hit-hősök a legbámulandóbbakat művelték a legnehezebb

megpróbáltatások és legnemesebb vállalatok pillanataiban.

III. *Remény és bizodalom.* (66—73 l.) Adja a remény fogalmát t. i. szívünknek az örök élet után lüktető sóvárgása. Tárnya indoka, ébreztője és erősítője Isten s ezért ép úgy isteni erény, mint a hit, melyből az fakad, mint a bimbó a rózsatőből. Ezen remény ha érettségi korát elérte bizalomná fejlődik, mi nem egyéb mint szeretetteljes ragaszkodása mennyei Atyához. önmagunknak teljes és feltétlen átadása Ist'n kezeibe. S hogy e bizalomnak ereje mily nagy, bizonyítják mindazok, kik Istenben bizva bámulatra méltó dolgokat miveltek. Megfelel szerző az ujkori hitetleneknek, kik az embert ez egyetlen támaszától a bizalomtól is megakartják fosztani s ekként valódi nyomorultá tenni.

IV. *Szeretet.* (74—83 l.) Ez oly valami melynek csak magyarázatába lehet bocsátkozni a tüneményekből vont következtetés útján. Jelképe a tűz, s a miként ez éget tisztít és alakít, úgy éget, tisztít és alakít át minket a szeretet. De a szeretet jelvénye a szív íse, mert valamint a testi szervezetnek leglényegesebb része a szív: akként erkölcsi szervezetünknek is a szívét a szeretet alkotja, tehát ép úgy isteni erény mint a két előbbi. Azonban míg Isten szeretete tének nagy csudái keltik fel bennünk ő iránta e magasztos erényt addig ennek nyilvánulni a kell az ő teremtményei iránt is! Ezt szerző *V. Felebaráti szeretet* (84—92 l.) czim alatt ki is fejti. Isten a mi atyánk, mi pedig kegyelméből fogadott gyermekei vagyunk tehát testvérek, következöleg egymás iránt vagy is felebarátunk iránt szeretettel tartozunk viseltetni.

Itt felsorolja szerző férczműveit az emberiségnek, melyet Istentől elváltan a testvériség és humanismus bűbajos jelszava alatt létrehozni igyekszik; s hogy mi az eredménye ennek mutatja a szomorú tapasztalat.

VI. *A Vallás törvénye.* (93—104 l.) Már az eddigi kivonatos ismertetésből is eléggé kiviláglik hogy a hit, remény és szeretet együttvéve a vallás s hinni remélni, és szeretni annyi mint ker. vallást gyakorolni. De ennek nem elég csak bensőnek lenni, hanem külsőleg is kell nyilvánulnia. Mert hit csak az által lesz befejezett egészsé, ha annak tárgyáról szóval is cselekedettel vallomást teszünk; a remény és bizalom csak úgy lesz bevégzetté, ha azt külsőképen is kifejezzük s végül a szeretet csak akkor lesz tökéletessé, ha áldozottá lesz nemcsak a bel — hanem a külvilágban is. Ezért vallási fogalom zavarban szenvednek századunk mindazom idegbántalmas fiai, kik a külső vallás-gyakorlatát feleslegesnek, szükségtelennek itélik.

De tévednek azok is, kik a szertartásokat kifogásolják. Már a profán életnek minden egyes kinálóbb mozzanatát különféle szertartásokkal ülik meg az emberek, csak Istentől vonnók azt meg? S így hitetlen századunk, midőn elfordul Istentől csak visszaesik azon szomorú állapotokhoz, melyeket a pogány vallások történetében megörökítve látunk.

A tizparancsolat első parancsában foglalt ezen igazságoknak behatótárgyalása után szerző áttér azon ferde kínövések méltatására, melyek amazokkal ellenkeznek s melyeket mindmegannyi bűn gyanánt tekinthetni ezen első parancs ellen.

(Folyt. köv.)

— Megjelent: „**Havi közlöny**“ az elméleti és gyakorlati lelkipásztorság köréből. Ötödik évfolyam, 1882. Februári füzet. Tartalma: A lelkész és a beteg gyermek. — A kereszttség szertartásai. — Az egyházi szabványok a jubileumról. — Decretum gener. S. R. C. de administratione Euch. in Missa de „Requiem.“ — Monitum S. R. C. quoad usum paramentorum ex gossypio, lino aut lana confectorum. — Miniszteri rendelet magyarországiak házasságáról Ausztriában és külföldön. — Miniszteri rendelet az egyházi testületek könyvtáiról. — Jelentés a magyar vallásalapról. — Irodalom. — Személyzeti hírek. — Tárca: A szegényekért. — A falu szája. — A renaissance és a pápaság. — Szerkesztő Tokody Ödön Temesvárott. Ára egész évre: 4 frt.

— Megjelent: **Tájékozó és egyházművészeti lap**. Szerkesztik: Füssy Tamás és dr. Czobor Béla. Budapestén lövésztutca 13. sz. 1882-ki folyam. II. szám. Tartalma: Van-e hazánkban a kath. egyházunk középiskolája. — A militarismus terhei. VI. Sándor pápa. — Irodalmi szemle. — Egyházpolitikai áttekintés. — Ipolyi Arnold beszéde. Rövid közlemények. — A lelkészkező papság köréből. — Vegyesek. Hangjegyek. — Ára egész évre 6 frt.

— **Irodalmi jelentés.** Boullierie „Az ember, annak természete, lelke, tehetségei és végcélja“ czim alatt irt, általam lefordított és már sajtó alatt levő Anthropológiájának ügyében van szerencsém jelenteni, hogy a kitünő művet, mely irodalmunkban hivatva van a keresztény bölcsélet útját egyengetni, egy nagylelkű egyházi Maecenas kegyességéből, ki az angali Tanító tanainak ismeretét ez által is mennél tágabb körben elterjeszteni igyekszik, korlátoltabb anyagu állapotu papársaim is (erga 10. sac. int.) megrendelhetik. Egyébként, a műnek ára 2 é. o. frt, világi és szerz. növ. papoknak pedig 1 frt 50 kr. Kolozsvárt (Róm. kath. Lyceum). 1882. febr. Nagy Alajos. kegy. t. r. főgymn. r. tanár.

— „**Lombfűrészeti szakközlöny**“ czim alatt új lap indult meg Tatán folyó év Jánár 1-én ifj. Maller Sándor szerkesztésében. A lap a fa ipar ágának s ezek között az anyira kedveit lombfűrészelésnek meghonosítására, illetőleg terjesztésére fog törekedni s minden egyes számhoz 4 is munka minta lap lesz csatolva a kezdők és fiatalok számára. A megjelenő lap ára egész évre 3 frt. negyed évi előfizetés is elfogadatik, mely a kiadó hivatalba Tatába (Komárom m. küldendő.)

A napi események köréből.

— **Jótekonyság.** Dr. Fogarasy Mihály főpásztor urunk ő Nagyméltósága a Székely-Udvarhelyi róm. kath. leány-növelde nek teljes kiépítésére és belfelszerelése 5000 frtot kegyeskedett adományozni.

— **A böjti predikációkat tartják:** vasárnaponként a székesegyházban magyarul Balogh Ignác theol. tanár, pénteken németül Weiss József lyceumi tanár és szeredán a helybeli apáczáknál Bessenyei Puhola József gym. tanár.

— **A magyar művészet remeke.** Budapestén egy igen nevezetes műfestmény képezi a közfigyelem tárgyát s vonja magához az érdeklődő közönséget. E műrekek egy kép: „Krisztus Pilatus előtt“. Szerzője Munkácsy Mihály külföldön lakó magyar hazánkfia. A képet az egész művészvilág dicsérő kritikája halmozza el kitűtetéssel, szerzőjét pedig mint a magyar művészet koszorús királyát ünneplik Budapest körei s az ünneplés fénysugarai kiáradnak a vidékre is. A kép kiállításá alkalmából Tarkányi Béla apátkanonok „Venite adoremus“ czimen kitünő költeményt irt. A remekműnek a nemzeti musaeum részére való megszerzése általános ohajjá válván, most e tekintetben nagy mozgalom indult meg s gyűjtések is rendeztetnek. A megszerzés céljából Haynald Lajos bibornok-érek ő Eminentiája 1000, Kovács Zsigmond és Ipolyi Arnold püspök ő nagyméltóságaik szintén 1000—1000 forintot ajallottak föl. A megvételre az eddigi nézetek szerint 80—100 ezer forint igényeltetik.

— **Főpásztorunk ő excja 1882-ki I. körlevele** gazdag tartalommal megjelent és szétküldetett. E szerint zsinatvizsgálatokra ez idén is május 10, 11 és sept. 20, 21 napjai vannak kitűzve.

— **Halálozás** Nt. *Koncz* Theodor, a m.-vásárhelyi minorita-rendű kolostor házi lelkiatyja febr. 22-én életének 76-ik évében a halotti szentségek áhitatos fölvétele után az Urban elhunyt. Az ő. v. f. n.!

— **Kinevezések.** Nsgs. és ft. dr. *Steiner* Fülöp győri egyházmegyei áldozár a bécsi sz. Ágostonról nevezett felsőbb papnevelő intézet tanulmányi igazgatója közelebről a nagyváradi lat. szert. káptalannál az irodalmi Stallumra neveztetvén ki, helyébe a fenjelzett intézetnél így megüresedett tanulm. igazgatói állomásra király ő Felseje ft. dr. *Belopotocsky* Kálmán pesti központi papnevelői tanulm. felügyelőt kegyeskedett — mint actualis udvari káplánt egyzersmind — kinevezni. — *Ad multos annos!*

— **Új szerkezetű orgonák.** A nemes hitközségnek becses figyelmébe ajánljuk kézdi-vásárhelyi lakos s orgonakészítő *Kolonics* István ur által felalált új szerkezetű orgonát, mely a kezelés módjára nézve az eddigiektől lényegesen különbözik. Az első új szerkezetű 11 változatu orgona a csik-szent-györgyi, a második 12 változatu a csik-tusnádi rom. kath. templomban fog felállíttatni. Az új műszerkezet csakis az említett két orgona tökéletes elkészítése és országos kizárólagos szabadalom megnyerése után fog a t. érdeklettekkel közölni. Megemlítjük még, hogy említett orgonaművész eddig 160 új orgonát készített, melyek közül a legnagyobb 38 változatu — a gyulafehérvári székesegyházban van felállítva.

— **Az ártatlanok öröme.** Nem mulaszthatjuk el, bár néhány rövid szóval is, azon kedves és ártatlan mulatságra utalni, melynek szemtanúi voltunk f. hó 20-án a helybeli irgalmas nénék intézetében, midőn t. i. *Kajetán* Lipót tiszteletreméltó táncmester ur nevezett intézetnek apróbb-nagyobb leánynövendékei vizsgát tartván, a kis leánykáknak a táncban szerzett ügyességét bemutatta s úgy nekik, mint más jelenlevőknek ártatlan örömet szerzett. Kívánjuk, hogy ezen néptünnepély évenként ismétlődjék és az ügyes táncmester *Kajetán* Lipót ur városunkban minél nagyobb pártolásra találjon.

— **A világ legnagyobb orgonái.** A legnagyobb orgona a londoni Albertballban van 120 regiszterrel; ezután következnek: a liverpooli 100 regiszterrel, az ulmi székesegyházé 95 regiszterrel, a lipesei Nicola templomé 85 regiszterrel, a lübecki Máriatemplomé 81 regiszterrel, a magdeburgi székesegyházé s a bosztoni zenecsarnoké 80 regiszterrel.

— **New-York népessége** a legutóbbi népszámlálás szerint 1,206,220 lélekből áll. Ezek közt van 727,629 bennszülött, közöttük 18,952 szerezsen, — továbbá 29,767 angol, 198,595 ír, 8683 skót, 9910 francia, 12,223 olasz 9020 lengyel, 4551 muszka, 153,482 német, osztrák és magyar.

— **Új selyem-rovarok.** A calcuttai olasz konzul jelentése szerint Indiában új selymért fedeztek fel, melyet a ben-

szülöttek Yusszurnak neveznek. E rovar igen becses selymet szolgáltat, bár nem igényel annyi fáradságot és költséget mint az eperfa leveleivel táplálkozó selyemrovar. A Yusszur az erdőekben szabadon él s tizennyolcz féle fa lombzatával táplálkozik.

— **Hány vasuti mozdony van a világon?** A jelenleg forgalomban lévő összes mozdonyok száma 165,000-re becsültetik, melyek 354,000 kilométer hosszúságú vonalon 30 millió lóerőt fejtenek ki. Az egész világon működő gőzgépek 80 millió lóerőt pótolnak.

— **A gyulafehérvári takarékpénztár** f. évi február 12-én tartotta közgyűlését, melyen jelen volt 29 tag 295 részvénynyel s melyen az igazgatóválasztmány és felügyelő bizottság megtette jelentését és beszámolását. E szerint az összes forgalom az 1881. évben: 6,193,860 frt.

A nyeresemény, mely 12067 frt 89 krt tesz, következőleg osztatott fel: 10% azaz 1200 frt a tartalékalaphoz csatoltatott, 10% azaz 1200 frt az igazgató választmány jutalmazására adatott; 3% azaz 360 frt a hivatalnokok jutalmazására fordítatott, 2% azaz 240 frt kiosztatott jótékony czélokra s pedig 50 frt a Ringszínház égettjeinek árvái javára, 50 frt a helybeli kereskedés egyesületnek, 140 frt pedig egyenlően a városi, az apácza, és az izraelita kórházaknak és végül 75% azaz 9000 frt a 1000 részvény között osztatott ki, a fennmaradott 67 frt 80 kr. a jövő év nyeresemény számlájára iratott át.

— **Art-e villamos vilgítás a szemnek?** Dr. Javal közelebről kimutatta, hogy a villámisság által megvilágított tárgyak fénye nem rontja a szemet, sőt a vilámlámpák behozatalával javulni fog a látás is, mely hiányosan megvilágított tárgyakra való nézés által romlik.

— **A gyapot-ipar Indiában.** Az első gyapot-gyár 1854-ben állíttatott fel Bombay tartományban s azóta 32 ily fonó s szövő gyár jött létre, melyekben 10,000 szövőszék mellett 30,000 ember nyer állandó foglalkozást. Az ezen gyárakba befektetett tőke 70,000,000 frtra becsültetik.

— **Az irodalmi társulat pénztárába fizettek:** Meyer József, ptg. 1881-re 5 frt. Novák Gergely, rtg. 1881-re 2 frt. Király Iános, rtg. 1881-re 2 frt. Csász Imre, elf. 1881-re 2 frt, 1882-re 2 frt. Török Antal, ptg. 1882-re 5 frt. Biró Béla, ptg. és rtg. 1882-re 7 frt. Mátyás Domokos, elf. 1881-re 1 frt. Koncz István alapító tag, kamat 1882-re 5 frt. Heinrich Ignác, ptg. 1882-re 5 frt. Holló Kázmér, rtg. 1882-re 2 frt Pál Gábor, ptg. 1881-re 5 frt. Kovács Elek, ptg. 1882-re 5 frt. Laucsik Mihály, elf. 1882-re 2 frt. Finta István, ptg. 1882-re 5 frt. Sebők Imre, rtg. 1882-re 2 frt. Bodosi Lajos, rtg. 1880-ra 5 frt. Szöcs János, elf. 1882-re 2 frt. Rettégi József, rtg. 1881-re 50 kr., 1882-re 1 frt 50 kr. Simon Jukundián, elf. 1881-re 1 frt. 1882-re 3 frt. Bournáz Ernő, rtg. 1882-re 2 frt. Veres István, ptg. 1882-re 5 frt. Bóth Demeter, ptg. 1882-re 2 frt 50 kr. Görözdős Florián, elf. 1881-re 1 frt. 1882-re 2 frt. Lakatos Izra, ptg. 1881-re 5 frt. Terézvárházi tantestület, rtg. 1881-re 2 frt. Szabó György, rtg. 1882-re 2 frt. Medgyesi szentferenczrendi zárda, elf. 1879-re 2 frt. 1880-ra 4 frt. 1881-re 4 frt. 1882-re 2 frt.

K i a d j a: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Sz e r k e s z t ő b i z o t t s á g. Felelős szerkesztő: BIRÓ BÉLA Szerkesztőtársak. BALOGH IGNÁCZ, CSERNI BÉLA, FÁBIÁN SÁNDOR, Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Nyomatott a püsp. lyc. gyorsajtóján Gyulafehérvárt. (Klüger B.-nál.)